

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Statvtis & constitutionib. pro offi. Inquisit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

presentis constitutionis auctoritate permittimus, quod Episcopus vel Inquisitorum secretum possint indicare illis, quibus (vt promissum est) processum huiusmodi explicabunt: ut in eos si arcana consilij, seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo uel Inquisitoribus patefacta prater eorum licentiam alijs patefecerint, excommunicationis sententiam, quam ex secreti uiolatione ipso facto incurrant, si eis expedire uidebitur, promulgare.

COMMENT. CXXX.

Explorati iuris est id de quo querit hic Eymericus: potest enim Episcopus & Inquisitor indicare silentium consultoribus, etiam sub pena excommunicationis, vt super questione proxime precedenti dictum est; idem docet Repertorium Inquisitorum, verbo, secretum. & Bernardus Comensis in lucerna Inquisitorum, verbo, Inquisitor. §. 21. & quam sit ingens scelus secreta reuelare, explicat Aegidius Bossius, eo loco, quem superiori commentario indicavi. eum uidebo.

QVAESTIO LXXXII.

An Episcopus & Inquisitor possint se mutuo excommunicare ob indictum secretum.

Qtuagesima secunda quaestio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor praedictis peritis excommunicationis sententiam iniungendo quatenus nomina deferentium aut testificantium non reuelent, possint se excommunicare mutuo hac de causa, etiam ne reuelent?

Respondemus q non, vt in alleg. c. Statuta. §. Et ut eorundem de haeret. lib. 6. unde ibi concessio quod possint peritos excommunicare hac de causa, ut est dictum quaest. proxima, statim sequitur ita: Sic tamen q Inquisitores Episcopum, uel Episcopus Inquisitores non excommunicent hac de causa.

COMMENT. CXXXI.

Indices fidei alter alterum excommunicare non potest, iuxta tradita hic ab auctore. Haec assertio ratione non caret, nam si se mutuo excommunicarent, id fidei negotijs proculdubio obesser. Et hoc prorsus spectare uidetur priuilegium concessum Inquisitoribus ab Urbano 1111. in extrauag. incip. Ne Inquisitionis negotium, quam retulit Eymericus supra, par. 2. in qua sancitum est, ne Inquisitor & eius notarius, excommunicari possint a delegatis sedis Apostolicae, adde Syluestrum in summa, verbo, haeresis. 2. q. 8. Certa hac spectantia dicam in questione proxime sequenti.

QVAESTIO LXXXIII.

An Episcopus & Inquisitor teneatur ad secretum quod alijs indicunt.

Qtuagesima tertia quaestio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor indicentes praedictis secretum, de non reuelando nomina deferentium seu testificantium per sententiam

A excommunicationis latae, ipsi etiam Episcopus & Inquisitor ad secretum huiusmodi arceantur? Respondemus q sic, ut patet in alleg. c. Statuta. §. & vt eorundem de haeret. lib. 6. Vnde prohibito ibi, quod Episcopus & Inquisitor non possint se excommunicare mutuo hac ex causa, ut dictum est supra quaest. proxima, de Episcopo & Inquisitore, sequitur sic: Sed Episcopi ex iniuncto ex nunc a nobis sub uirtute sanctae obedientiae districto precepto, ad secretum huiusmodi teneantur.

COMMENT. CXXXII.

Quamuis se mutuo Episcopus et Inquisitor ob secretum custodiendum in causis fidei, excommunicare non possint, ut proxime dictum est, nihilominus tamen ad illud obseruandum in uirtute obedientiae ex districto Papa precepto obligantur; quod equidem ratione non caret: quemadmodum enim graui incommoda consequi possunt ex huiusmodi secreti uiolatione, cum periti & consultores reuelarent, eadem nascerentur si Episcopus, aut Inquisitores manifestarent.

Ergo si Episcopus & Inquisitores extra casus sibi a iure concessos & permisos, & negotijs fidei necessarios, reuelarent, aut testes, aut delatos, aut denuntiatores, & accusatores, uel alia sacri officij secreta, quamuis ipso iure excommunicati non essent; quoniam hoc nullo iure (quod ego sciam) cautum inuenitur: tamen mortaliter peccarent, quia sibi districte iniungitur a Papa sub uirtute sanctae obedientiae ne reuelent; essent enim iusta & legitima legis transgressores, facere autem in materia graui contra iustam & legitimam legem; nulla rationabili causa urgente, uel excusante leuialis est culpa, vt uno ore fateantur Theologi, quos sequuntur Canonistae, & ceteri beneficentibus, atque hoc est in hac causa diligentissime obseruandum.

Episcopi & Inquisitores reuelantes secretum extra casus permisos mortaliter peccant.

DE STATVTIS ET CONSTITUTIONIBUS PRO OFFICIO INQUISITIONIS.

QVAESTIO LXXXIII.

An priora indulta & priuilegia Inquisitoribus data, sint per posteriores constitutiones reuocata.

Qtuagesima quarta quaestio est: Vtrum Inquisitoribus Apostolica priuilegia, indulta, constitutiones, & ordinationes, seu ad consultata responsiones factae per sedem Apostolicam, sint per constitutiones postmodum factas, de quibus habetur in 6. Decretalium, & in Clemen. tit. de haeret. simpliciter reuocata?

Respondemus quod non nisi in his, in quibus obuiant constitutionibus antedictis: ut patet in c. fin. Statuta. de haeret. lib. 6. ubi in fine dicitur sic: Constitutiones uero, ordinationes, & mandata alia praede-

Relat. supra pag. 111.

prædecessorum nostrorum, in negotio hæreticæ prauitatis facta, concessa, seu etiam ad consulta responsa, quæ constitutionibus superscriptis super eadem editis prauitate non obuiant, in suo uoluntate robore permanere.

In c. multorum, de hære. in Clem. in fi. dicitur sic: Alia sanè, quæ circa præmissum inquisitionis officium, à nostris sunt prædecessoribus instituta (quatenus præsentis decreto non obuiant) facti approbatione concilij reborata, in sua uoluntate firmitate manere.

COMMENT. CXXXIII.

Verissime concludit hoc loco Eymericus constitutiones, & ordinationes Apostolicas contra hæreticam prauitatem editas, nõ esse per alias posteriores reuocatas: hoc enim fauore fidei ita constituit oportuit. per leges quoque; civiles idem sancitum est ut apparet in l. Arriani. C. de hære.

Occasione huius quæstionis agendum nobis hoc loco erat de uirtute, & robore extrauagantium uarijs temporibus per diuersos Romanos Pontifices editarum in negotio sanctissimæ Inquisitionis: Ceterum cum in fine huius operis hanc disputationem habuerimus, locum ubi de his agimus, indica se sit satis, ne eadem sæpius reperiita lectoris animum onerent.

QVÆSTIO LXXXV.

An Episcopus, & Inquisitor simul interpretari possint statuta contra hæreticos edita.

Quæstima quinta quæstio est: Vtrum Inquisitor cum Episcopo, uel eius Vicario, possit statuta contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum edita, interpretari, si & quando circa ea ambigua oriuntur?

Respondemus quod sic; ut patet in litteris Apostolicis prædictis l. iii. tenoris sequentis: Cum negotium fidei catholice aduersus hæreticam prauitatis errores uobis, ut uestra prudentia deprehendat vulpeculas demolientes uincam Domini, sub certa forma per alias litteras duxerimus committendum; ut commissum uobis ad Apostolica sede tam salubre ac utile ministerium exequi liberius, ac exercere possitis efficacius, in hac parte interpretandi statuta ecclesiastica, & secularia contra hæreticos edita, & hæreticorum filios, & nepotes, erentium quoque, fautorum, defensorum, & receptorum ipsorum, dignitatibus, personaribus, & honoribus quibuscunque, ac beneficijs ecclesiasticis, & publicis officijs; & infra. liberam uobis auctoritate præsentium concedimus potestatem.

In litteris uero Apostolicis Alexandri iij. habetur sic: Vt commissum uobis inquisitionis officium contra prauitatem hæreticam efficacius, & liberalius exequi ualeatis, interpretandi, uel declarandi unã cum diocesani locorum, in quibus est idem officium uobis commissum, uel ipsorum Vicarijs, tum diocelanos abesse contigerit, statuta

contra hæreticos credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum edita quoties in eis apparuerit aliquid ambiguum, uel obscurum; & infra. uobis auctoritate præsentium concedimus facultatem.

COMMENT. CXXXIII.

Hoc insigne priuilegium in fauorem fidei Inquisitoribus tributum est. Cum enim multæ quotidie in penis hæreticorum, & causis fidei oriantur dubitationes, quæ non sunt plenè & apertè per leges declaratas; sunt enim plura negotia quam leges: suntque plures articuli negotiorum, & dubiorum, quam sanctiones: propterea, ne foret necesse in singulis dubijs Pontifici Romanum cõsultare, salubriter cautum est, ut leges in hæreticos editas possent Inquisitores interpretari. exempla passim occurrunt, quæ libenter hic gratia breuitatis omittimus; unum esset potest illud, cuius meminimus supra in hac 3. parte, num. 34. tit. de forma aggrauandi officiales. §. quoniam uero.

Huius autem priuilegij mentionem faciunt Tabiensis in sum. verbo, Inquisitor. §. 39. Campesius apud Zanchinum cap. 16. versic. rursus arbitrium iudicis. Locatus in opere iudiciali, verbo, interpretari, & verbo, statuta Ioannes Royas tract. de bar. par. 1. nu. 426. & alij.

Iam quantum spectat ad rescriptum Innocentij iij. quod hic citat Eymericus, id nondum uidemus authenticum. alterum uero Alexandri iij. quod refert in fine quæstionis, uidimus authenticum in bibliotheca Illustrissimi Card. Felicis Peretti, allatum ex Assisio; eratque missum Fratris ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticam prauitatis. Datum Anagnini. x. Calen. Decemb. Pontificatus sui anno iij.

QVÆSTIO LXXXVI.

An Inquisitor per se possit in uerbis ambiguis interpretari dicta statuta.

Quæstima sexta quæstio est: Vtrum Inquisitor sine Episcopo, & eius Vicario possit statuta edita contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, interpretari, si circa ea dubia oriuntur?

Respondemus quod sic; ut patet in litteris Apostolicis Alexandri iij. Præ cunctis, ubi habetur sic: Præ cunctis, & infra. Nec non interpretandi statuta contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum edita, quoties in eis apparuerit aliquid ambiguum, uel obscurum; & infra. auctoritate præsentium concedimus facultatem.

COMMENT. CXXXV.

Hoc priuilegium amplius est, & patentius: libere enim concedit Eymericus solum Inquisitor posse interpretari statuta dubia, seu uerba statutorum ambigua, reperia in statutis, editis contra hæreticos.

Ceterum,

Relat. supra pag. 136.

Inquisitor cum Episcopo potest interpretari statuta contra hæreticos edita.

Ceterum, hoc pramonebimus, hoc rescriptum Alexandri iij. quod incipit: Præ cunctis: nos nondum vidisse authenticum: cum multa alia eiusdem viderimus. Rursus, hæc clausula, quam ex eo rescripto recitat hic Emericus, non legitur in rescripto Urbani iij. Præ cunctis, relato ab auctore supra dat. 2. de quo valde miror, cum Pontifices soleant ferre semper in hac causa referre eodem tenore verborum, rescripta à suis prædecessoribus edita: Alexander autem ante Urbanum vixit, ut est manifestum. Postremo, rescriptum illud Innocentij iij. quod incipit: Cum negotium, relato item ab Emerico supra parte 2. non probat hanc Emerici sententiam: nam præterquam quod nondum authenticum viderimus, in multis exemplaribus, dum potestas tribuitur Inquisitoribus interpretandi statuta, adduntur illa verba: Cum diocesano Episcopo potius consilio, quod videtur verisimilius, quia res magni momenti est.

Sed quamquam hæc sint incerta, auctoritas Emerici multum pondus habet, nec est credendum eum sibi eam clausulam arbitrio suo composuisse. Sed demum hanc sententiam nullo certo iure probari, & quæramus an hoc liceat solis Inquisitoribus: primo obtutu videtur dicendum, solum Inquisitorem non posse leges dubias in hæreticos latas interpretari: nam solius principis est declarare legem dubiam. l. 2. cum gl. ibidem, verbo, solis, & l. fin. C. de legibus, cap. inter alia, extra de sent. excom. Præterea solus Romanus Pontifex est legitimus interpretes iuris diuini, & canonij ecclesiasticorum, ut docet Abbas in c. qua in ecclesiarij. de cost.

His tamen non obstantibus non inepre dici possit, solum Inquisitorem posse dubia statuta in hæreticos lata declarare. ita hoc loco Emericus id tenet Campegius apud Zachinuum c. 16. vers. rursus arbitrium iudicis, & omnes ferè præcitati super questione superiori. nam cum hoc privilegium sit tributum favore fidei, cuius Inquisitor dicitur defensor, rationi consonum videtur, ut sibi soli hoc privilegium competat. Præterea in illis locis, in quibus non sunt adhuc Inquisitores delegati constituti, sed soli Episcopi iure ordinario in hæreticos animaduerunt: non videtur dubium quin illis liceat statuta in hæreticos edita declarare: quoniã ut supra in hac 3. par. super q. 56. §. num. autem, tradidimus, privilegia, quæ favore fidei Inquisitoribus sunt tributa, Episcopis et videtur competere. ergo fiet, ut solis etiã Inquisitoribus liceat declarare statuta dubia, cum maiorem quàm Episcopi, aut saltem æqualem cum ipsis, in causis fidei habeant potestatem.

Hæc fortassis vera sunt de stricta iuris ratione: tutius tamè est in re tã graui adhibere Episcoporum consiliu, ubi comode poterit adhiberi: aliàs vrgete causa solus fortassis Inquisitor poterit id præstare.

Exempla multa occurrunt in nostris hisce comèntariolis, in eaq. illud pot. esse accommodatũ, de quo scripsimus supra parte secunda, super c. fraternitatis. de bar. §. iã hæc prohibitio, & §. seq. nam si dubitetur, an comissarijs inquisitorum liceat legere libros prohibitos, sicut licet ipsis Inquisitoribus, quoniã in hac parte obscure loquitur rescriptu Julij iij. Pontificis Max. quod ibi recitauimus, Inquisito-

ris partes erunt id declarare; in similibus idem est iudicium.

Dummodo caueat ne nimis libenter utatur hac potestate, & sub huius potestatis prætextu ea statuat, quæ vel alijs legibus repugnet, vel sua sunt, & de consuetudine sacri tribunalis aliena; in quo conscientie suæ consulere quisque debet, securius semper est, & diocesanos Episcopos, & peritissimos, & probatissimos viros consulere.

Equidem in vetusto quodã codice, què ante paucos annos Romã attulit Inquisitor Florentinus, in quo erant collecta quæcũq; ad sanctum officiu pertinerent videbatur, aliquot extabant exẽpla huius rei, de qua agimus: ceterum Inquisitor, & Episcopus ad interpretandam quandam huiusmodi legem conuenerant, uocatis ad id atq; consultis multis peritis iureconsultis. tutius ergo est, ut ambo id præsent, quàm ut vnus solus negotium tantum exequatur.

Rursus, non modo solus Inquisitor interpretari potest statuta dubia edita contra hæreticos; sed quoties oportuerit edicta aduersus hæreticos, eorumq; complices, fautores, receptatores, & defensores publicare, id soli Inquisitores sine ordinario facere possunt. ita Ioannes Royas tract. de hæret. par. 2. de privilegijs inquisitorum, num. 415. versic. item soli inquisitores, & non ordinarij, ad quam sententiam probandam nihil adducit, verum tamen videtur hoc privilegium. cum enim inquisitor sit à Sede Apostolica delegatus in causis fidei, ordinario videtur præferendus: itaque inconsulto ordinario potest edicta contra hæreticos pronulgare, quibus iubeat, ut sibi in hoc crimine delinquentes reuelentur; quæ fuit sententia Emerici 3. p. nu. 52. in forma admonitionis de hæreticis reuelantis, vsu etiã comprobata, ubi nulla est Episcopi mentio, & Zachini tract. de hæret. cap. 11. num. 2.

Huius autem privilegij frequenter potest contingere usus: ut cum, verbi gratia, delictum est commissum, quod hæresim præ se ferre videtur, ut si deleta sint Sanctorum imagines, combusta Ecclesia, in domos inquisitorum imperus factus, aut ignis cõiectus, & similia: tunc n. inquisitores edictis propositis, sub pena anathematis, & fautoria hæresis monebunt vnineros, ut id delictu, vel delicta reuelent.

Sed quid si ordinarius edicta huiusmodi publica uerit, poterit ne inquisitor ea reuocare? & Ioannes Royas præcitato loco merito reuocanda tradit, sed is fortassis nimis liberè loquitur, quasi nullæ sint partes Episcoporu in hac causa, cum tamè oia iura clamant per concessionem procedendi inquisitoribus, factam, non esse ablatam ordinarijs procedendi potestatem, cap. per hoc, de har. lib. 6. quare multum illis tribuendum censeo: nec approbo eorum sententiã qui plus sibi tribuẽtes, quàm à iure habent, Episcopos ferè spernunt in hac causa. meminisse ergo oportet, eos indices fidei esse in sua diocesi ordinarios, quod si ea edicta in fidei propagationem referantur, nullo modo mihi videtur reuocanda, sed confirmada potius: sic n. Episcopus, & inquisitor, quasi vnus, fortius pugnabunt contra religionis hostes.

Sed maior difficultas est, An Inquisitores possint contra hæreticos noua cõdere statuta in suis diocesi- bus, augẽdo penas aduersus eos, & Ioannes Royas tract.

Solus Inquisitor edicta publica contra hæreticos.

Episcopus aut edicta in hæreticos possit publicare.

An Inquisitores noua statuta cõdere possint contra hæreticos.

Curiositas... Inquisitoribus... dubia... Pontificis...

tract. de heret. par. 2. de privilegijs Inquisitorum nu. 440. id Inquisitores posse asserit, additq; ita tenere Lapum & Geminianum in c. fi. §. statuto. de heret. li. 6. quod optime, inquit, explicat Gondissalvus tract. de heret. q. 23. nu. 6.

Veruntamen Doctor hic, alioquin doctus & religiosus, valde decipitur: nam quos ille citat, contrarium sentiunt omnino. neque id dicunt in c. fi. de heret. sed in c. 2. §. statuto. de consuet. lib. 6. quo loco Geminiani verba in codice nostro nu. 8. versi. an autem Inquisitores ita habent: An autem Inquisitores heretica prauitatis possint facere statuta? tenet hic Lopus q; nō, quia sunt delegati, ut notatur de heret. in 6. c. ne aliqui. & c. per hoc. sed delegatus statuta facere non potest, ut notat Innocentius in c. pro illo. de praben. ergo; & c. hactenus Geminianus, quem nullis fere mutatis sequitur Gondissalvus in dicto tracta. de heret. q. 23. nu. 6. non me praeterit in vetustis quibusdam Geminiani exemplaribus paulo aliter concipi supradicta verba; eadem tamen est sententia. sentiunt ergo praefati aperitissime, Inquisitores non posse condere statuta.

Cum ergo paulo diligentius hac essem intuitus, existimari fortassis non fore absurdum dicere, Inquisitoribus competere hanc potestatem. Primum n. explorati iuris est. Episcopus in sua diocesi statuta condere posse, per textum in dicto c. 2. iuncta glossam in verbo, statuto. ubi communiter Doctores. de consuet. lib. 6. poterunt ergo condere statuta contra hereticos; nam si possunt in blasphemos, & sortilegos & similes peccatores noua statuta Episcopi constituere, ut ab his sceleribus acerbitate penarum homines auocentur; profecto multo magis id poterunt contra hereticos, cum grauius ceteris delinquant, & Inquisitor in causa heresis aut maiorem, aut saltem aequalē habet cū Episcopis iurisdictionē, poterunt ergo simili modo noua statuta condere contra hereticos, quibus augeat penas in eos.

Ad hac, paucis antea diebus quam haec scriberemus incidimus in vetustum & authenticum rescriptum Innocentij iij. quod extat in Archiepiscopo inquisitionis Bononiensis, & incipit: Orthodoxae fidei: quod curauimus imprimendum inter litteras Apostolicas in fine huius operis. quo videtur divini proposita difficultas, doceriq; posse inquisitores statuta condere: nam inter cetera Romanus Pontifex iubet omnibus magistratibus, ut inquisitorum statuta, & sua contra hereticos obseruent, in hac uerba: Considerates attēte, quod iurisdictione eorū (scilicet inquisitorum) quod fuerit plenior in hac parte, eō magis esse poterit fructuosa: volumus & nostris sibi damus litteris in mandatis, ut uos monere procurent ac inducere diligenter, ut statuta ipsorum, & alia ecclesiastica & saecularia edita contra hereticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, & c. seruetis & faciatis irrefragabiliter obseruari, haec ibi, quo loco notanda sunt illa uerba: statuta ipsorum.

Ex his facile inducor ad credendū, posse inquisitores huiusmodi noua statuta condere, idq; iuxta uarietatem casuum accidentium, uel propter frequentiam hereticorum, uel propter alias causas, quas fert humana conditio, ut acerbitate penarū ab eis deli-

ctis committendis homines auocentur; quamquam illud sentiam, hoc casu consultius esse facturos, si Episcoporum consilium adhibeant, ut res tam grauis maturius trāsrigatur: uel, quod tutius est, supremum sacrosanctae & generalis Romanae inquisitionis Senatorem consulant, à quo in rebus grauibus in hac fidei causa nusquam discedendum arbitror.

Illud tamen obseruandum est, nedum huiusmodi pena augeatur contra hereticos, aliquid committatur iniustum, incautum, aut contra ius & rationem: nam fauor fidei non tribuit hanc facultatem, itaque cauendum est, ne dum ex vna parte fidei propagationem nituntur asserre, ex alia eius detrimentum inducant.

In penitentis aggrauandis & augeendis certum est inquisitores habere potestatem, ut docuit Emericus 3. p. nu. 194. §. item te sententia. & dixi plene supra in hac 3. par. super octauo modo terminandi processum fidei. §. retinentes nobis.

De principibus saecularibus quaesitum etiam est, an possint suis legibus penas contra hereticos latas, uelent contra suspectos de heresi augeat. in quo articulo fortassis quispiam diceret, id eis non licere, cum hoc crimen sit mere ecclesiasticum, in quo laici, nec directe, nec indirecte se intrromittere debent, c. ut inquisitionis. de heret. lib. 6. §. prohibemus.

Ceterum, obiter hac mihi tradenti (neque enim liberi loquens euagari, cum Emerici instituti aliud suadeat) uerius cum uideretur posse saeculares principes ex causa tales condere, quibus in hereticos & suspectos pena augeantur, aut iam latae leges aduersus eos, quae fortassis in suis ditionibus & dominijs non custodiuntur, in usum reuocentur, & in uiridi obseruantia permanere iubeantur, atque uinā tales in Christiana re publica principes multi reperiuntur; neq; n. res fidei in deterius laberentur, nec superioribus annis florētissima regna corruissent, & misere in haereses tetras & nefarias incidissent.

Possunt ergo mea quidem sententia talia statuta condere: neque hoc est intrromittere se de crimine ecclesiastico, sed fauore potius Ecclesiae, & incrementum fidei procurare: nam per eiusmodi statuta non auferunt proprijs iudicibus, uidelicet Episcopis & inquisitoribus, iurisdictionem: sed eam potius amplificant, inuuant, & amplius promouent: id quod esse debet principum saecularium propriū & peculiare minus, ut grauiter docuit Conradus Brunus lib. 3. de heret. cap. 9. & 10.

Postremo, Romani Pontifices principum saecularium leges & decreta aduersus hereticos & suspectos varijs temporibus edita, non modo non sustulerunt, aut abrogarunt, immo confirmarunt & inuolabiliter custodiri iusserunt, ut constat ex multis Pontificum rescriptis editis in Bullarum litterarum Apostolicarum, quod explicui copiose in disputatione de robore extrauagantium contra hereticos editarum: quod ipsum facturos crederem proculdubio & ceteros Romanos Pontifices, quoties uel catholici principes nunt, aut futuris temporibus, uel insignis aliqua re publica, uel ciuitas, uel minores reguli in suis dominijs leges nouas condent; quibus commode haereses aut nasci impediuntur, aut iam natae facilius extirpentur.

Quod

Geminiani
verba.

supra
c. 2. §. 1.
de
heret.

in
c. 2. §. 1.
de
heret.

Da
notu
ura
consp
m. quid
uocand.

An
pene
pes
res
heretico
que
pote

Post
cipet
locu
res
conu

Roma
nibus
saecula
heretico
cas
conu

Quod initio nascēris Lutheranicæ perfidia valde laudabiliter Brixia Italiae civitas catholica & illustris consecuta est: nam ad extirpandam Lutherianam hæresim, quæ sese occulte insinuabat, præclarum & honorificum edidit statutum, quod Clemens VII. anno Domini MDXXVIII. & laudat & confirmavit: eius initium est: Placuit intelligere, quod ariam in fine huius operis inter litteras Apostolicas curavimus imprimendum.

Postest ergo exempli gratia saculares magistratus & Domini terrarum condere tale statutum, quoddam iudgi vel alij infideles in suis terris commorantes, teneantur hæreticos accusare seu denunciare, aut alia huiusmodi multa.

Equidem sententiam hanc nõ obscure cõfirmare videtur Beatus Augustinus Epistola 48. ad Vincentium, ubi ita scribit: Scitiant Reges terræ Christo, etiam ferendo leges pro Christo, hæc ibi. & Epistola 50. ad Bonifacium, quo loco ait ita: Nã & tēporibus Prophetarū, omnes Reges, qui populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt quæ contra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur: & qui prohibuerunt & euerterunt super aliorum merita laudantur, hætenus Augustinus.

Illud præterea adiungo, quod si tanta esset iudicum ecclesiasticorum negligentia, ut iuxta Sanctiones canonicas, aut inquirere hereticos, aut eos punire, vel omittēret, vel omnino nollēt; tunc iudices saculares pie & iuste facerent, si ad extirpandos hereticos totis viribus, & conatu intēderent: immo vero omnino deberent ita facere, cum ad religionem defendendam penitus teneantur.

Tunc autem eorum statuta corruerent, at inuali da & nulla essent, cum in detrimentum fidei, & sancti officij impedimentum tenderent, c. Statutum de hæret. li. 2. & consuluit plene Paulus Parisius consil. 2. incip. Et si esse iudicium, vol. 4. nu. 104. & seq.

DE SUSPECTIS DE HÆRESI & DIFFAMATIS.

QVAESTIO LXXXVII.

An suspectus de hæresi cogi debeat abiurare.

Ctuagesima septima quæstio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor inspectum de hæresi debeant cogere hæresim abiurare?

Respondemus q̄ sic; ut patet in c. Excommunicamus itaque, § qui autem de hæret. ubi dicitur sic: Qui autem inveni fuerint sola suspitione notabiles: nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitatemq; personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, anathematis gladio feriuntur, et usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur: ita quod si per annum in excōicatione persisteant, ex tunc velut hæretici condemnentur. Et in c. Accusatus de hæret. lib. 6. dicitur ita: Accusatus de hæresi, vel suspectus, contra quem de

A hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erat, si hæresim in iudicio abiuravit, postea committit in ipsa, cenferi debet quadam iuris fictione relapsus: licet ante abiurationem suam hæresis crimen plene probatum non fuerit contra ipsum. Si autem levis & modica suspicio illa fuerit (quantum ex hoc sit gravius puiendus) non tamen debet in hæresim relapsorum pena puniri.

COMMENT. CXXXVI.

Suspectos de hæresi abiurare debere explorati iuris est, ut evidenter probant leges canonice hoc loco ab Eymérico allatæ. tradit vero hanc materiã idem Eymericus copiose p. 2. q. 45. & 46. & de praxi agit. 3. par. in 4. 5. & 6. modo processum fidei terminãdi. & in concilio Tarraconēsi. §. suspectus de hæresi relato supra par. 2. & docet copiose Ioannes Royas singu. 1. Repertorium Inquisitorum. verbo, suspectus. Locatus in opere iudiciali verbo, suspicio. & alij varijs locis.

Nec refert, quantum ad hoc, an suspicio sit levis vel vehemēs; omnis enim suspicio debet abiurari, vel purgari, ut copiose traditur præcitatis locis: sed eleganter in concilio Tholosano. c. 11. & in concilio Biterrensi c. 31. & quiddam ad hunc locum de abiuratione spectat, copiose tractavi supra in hac 3. parte super quarto modo processum fidei terminandi.

QVAESTIO LXXXVIII.

An diffamatio de hæresi sit indicenda purgatio canonica.

Ctuagesima octava quæstio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor diffamato de hæresi debeant purgationem canonicam indicere?

Respondemus quod sic, iuxta c. excommunicamus itaque, extra de hæret. §. adijcimus. ubi dicitur sic: Adijcimus insuper, ut quilibet Archiepiscopus, vel Episcopus, per se aut per Archidiaconum suum, aut alias honestas idoneasque personas bis, aut saltem semel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumbeat, & ibi tres, aut plures boni testimonij viros, vel etiam (si expedire videbitur) totam viciniam iurare compellat, quod si quos ibidem hæreticos sciverit vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium, vita & moribus discedentes, eos episcopo studeat indicare. Ipse autem episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos, qui nisi se abiecto reatu purgauerint, vel si post purgationem exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonicè puniantur.

COMMENT. CXXXVII.

Non est ambigui iuris diffamatis de hæresi canonicam purgationem esse indicendam, quod probat textus quod Eymericus hic utitur.

De diffamatis de hæresi copiose egit auctor supra p. 2. q. 57. & qualiter debeat se purgare, docuit parte

Suspecti de hæresi abiurare debent.

Quævis hæresis suspicio abiuranda.

Diffamati de hæresi debent se purgare.